

Werk aan de winkel voor lagere kalversterfte

Kalversterfte blijft op een bedrijf vaak beperkt tot een vaststelling zonder inzicht in de oorzaken. Als gevolg hiervan blijft de kalversterfte (te) hoog en de rendabiliteit (te) laag. Een update van de bacteriële en virale oorzaken van kalversterfte.

TEKST GUY NANTIER

Momenteel moeten in de vleesveehouderij alle zeilen worden bijgezet. De rendabiliteit staat onder zeer hoge druk. Maar die rendabiliteit hangt niet alleen af van de negatieve marktconjunctuur. Ze gaat voor een deel ook samen met het aantal dieren dat jaarlijks als nuchter kalf, als vleesstier of als reformekoe kan worden verkocht. En die aantallen worden op hun beurt in belangrijke mate bepaald door de vruchtbaarheid en de kalversterfte. Vaak blijft op bedrijfsniveau de kalversterfte beperkt tot een vaststelling zonder inzicht in de oorzaken. Als gevolg hiervan blijft de kalversterfte (te) hoog en de rendabiliteit (te) laag. Vaak gaat de kalversterfte ook gepaard met extra uitgaven voor diergeneeskundige zorgen.

Abortus vaak door neospora

Bij rundvee wordt een abortuspercentage op bedrijfsniveau van 3 procent per jaar als normaal beschouwd. Vanaf 5 pro-

cent spreekt men echter van een abortusprobleem. Niettemin zorgt elke verwerping voor een financieel verlies. Het is dus erg belangrijk om al bij de eerste abortus op zoek te gaan naar de oorzaak ervan.

Via het voor de veehouder verplichte abortusprotocol in België wordt de situatie van (opkomende) dierziekten breed in kaart gebracht. Diergezondheidszorg Vlaanderen (DGZ), de Waalse diergezondheidsorganisatie ARSIA en het Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie (CODA) onderzochten in 2016 zo'n 10.209 verwerpingen bij runderen. Het onderzoek naar de oorzaak van de verwerping werd uitgevoerd op serum van het moederdier en virologisch en bacteriologisch onderzoek van de verworpen vrucht of de nageboorte.

Neospora (zie kader) was met 14,6 procent in 2016 bij het moederdier de meest gevonden oorzaak van abortus. De halfjaarlijkse onderzoeksresultaten van DGZ in 2017 wijzen erop dat neospora ook dit jaar een belangrijke ziekteverwekker blijft met 15,9 procent positieve analyses.

In foetussen en placenta's werd in 20,9 procent van de gevallen *Trueperella pyogenes* gevonden, de bacteriële ziekteverwekker van zomerwrang (zie kader). DGZ stelde in de periode november 2016 tot april 2017 ook verschillende besmettingen met het schmallenbergvirus vast.

Kalversterfte 0 tot 4 maanden

De meeste kalveren sterven vóór de leeftijd van vier maanden. De belangrijkste oorzaak van sterfte op jonge leeftijd blijven nog steeds de diverse verteringsproblemen, in de praktijk diarreeproblemen genoemd.

De voornaamste ziekteverwekkers van verteringsstoornissen bij kalveren zijn de bacteriën *E. coli*, salmonella en

Zomerwrangvlieg verspreidt *Trueperella pyogenes*

Trueperella pyogenes is de bacteriële ziekteverwekker van zomerwrang die vaak wordt gevonden bij onderzoek op abortus. Zoals de naam aangeeft, komt zomerwrang hoofdzakelijk (maar niet uitsluitend) voor in de zomermaanden. Het gaat om een zeer pijnlijke en etterige uierontsteking waarbij de aangetaste kwartieren en spenen sterk opzwellen. Deze etterkiem kan via het bloed de drachtige baarmoeder bereiken en zo abortus veroorzaken.

Zomerwrang treft voornamelijk de niet-melkgevende dieren die op de weide lopen: droogstaande koeien of vaarzen. Omdat de

melkproductie bij deze dieren ontbreekt, is er ook geen natuurlijk spoelend effect en kan de kiem zich gemakkelijker in het uierweefsel nestelen.

De bacteriën verspreiden zich via de zomerwrangvlieg ofwel *Hydrotaea irritans*, een kleine, zwarte vlieg die zich voedt met het oog-, neus- en wondvocht van runderen en andere dieren. Ze steken niet, maar kunnen wel de huid doorboren om bloed te zuigen.

De zomerwrangvlieg is voornamelijk actief tussen juni en september. Een goede vliegenbestrijding is daarom essentieel in het weideseizoen.

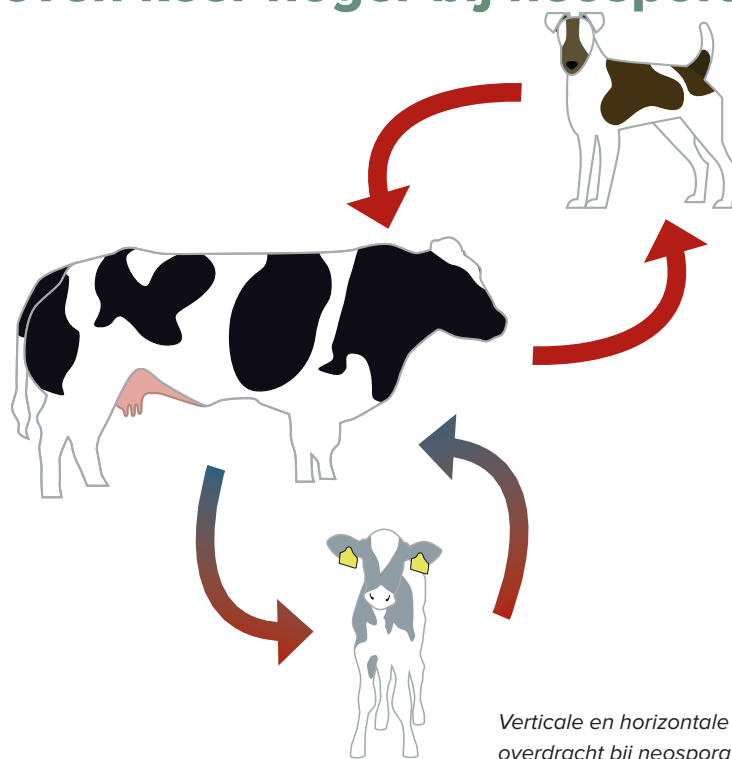
Kans op verwerpen drie tot zeven keer hoger bij neospora

Neospora caninum is een eencellige parasiet en kent verschillende eind- en tussengastheren. De belangrijkste tussengastheer is het rund. De belangrijkste eindgastheer is de hond. Bij zowel de tussengastheer als de eindgastheer zijn vaak geen symptomen te zien.

De belangrijkste besmettingsroute bij het rund is de verticale overdracht. Dit betekent dat een besmette drachtige koe de infectie doorgeeft aan haar nakomelingen. Zo wordt 80 procent van de kalveren die geboren zijn uit een besmette koe, eveneens besmet geboren.

Het staat vast dat besmette runderen drie tot zeven keer meer kans hebben om te verwerpen in vergelijking met niet-besmette runderen. Aangezien er momenteel geen goede behandeling bestaat en vaccinatie in Europa niet mogelijk is, blijft vooral een goede preventie van groot belang in de bestrijding ervan:

- Spoor de positieve familielijnen op via bloedonderzoek. Op die manier kan op termijn met een gerichte fokkerij het aantal besmette nakomelingen teruggedrongen worden.
- *Neospora*-positief is een opruimcriterium.
- Via aankooponderzoek kan nagegaan worden of een dier al dan niet besmet is. *Neospora* is een koopvernietigend gebrek voor vrouwelijke dieren.

clostridium, de rota- en coronavirussen en de protozoa, zoals *Cryptosporidium parvum*.

E. coli is de oorzaak van heel vroege neonatale waterige diarree, die snel fataal kan aflopen. Het rota- en het coronavirus komen voor bij kalveren jonger dan drie weken met een piek rond de zesde levensdag. *Salmonella* wordt vaak geassocieerd met kalveren jonger dan twee maanden. *Cryptosporidiose* komt al voor vanaf de derde levensdag. *Coccidiose* manifesteert zich in het leeftijdstrajet van zes weken tot een jaar.

De meeste kalveren met diarree zijn besmet geraakt door contact met mest, bevuild materiaal of geïnfecteerde dieren. Voldoende hygiëne en een aantal eenvoudige werkprotocollen kunnen een of meerdere van deze besmettingsbronnen uitschakelen.

Mannheimia oorzaak van griep

Terwijl diarreeproblemen zich voornamelijk manifesteren bij de kalveren, komen ademhalingsproblemen of griep meer bij jongvee voor. Griep is de grootste oorzaak van sterfte bij kalveren tussen de 4 en 12 maanden oud. De Griepbarometer van DGZ brengt de griepsituatie bij kalveren in beeld, zodat veehouders en dierenartsen gewaarschuwd worden voor opkomende griepproblemen en tijdig preventieve maatregelen kunnen nemen.

Bij de bacteriële ziekteverwekkers in de Griepbarometer was het patroon van 360 gevallen in de periode december 2016 tot oktober 2017 bij DGZ als volgt: 73,6 procent *Pasteurella multocida*, 38,3 procent *Mannheimia haemolytica*, 29,9 procent *Mycoplasma bovis* en 22,8 procent *Histophilus somni*. Bij de virussen staat BRSV (bovine respiratoir syncytieel virus) op plek één met 29,4 procent, coronavirus op twee met 21,9 procent en parainfluenza op drie met 6,4 procent.

Mannheimia haemolytica wordt nadrukkelijker als griepveroorzaker gevonden. De bacterie is een reguliere bewoner van de neus-keelholte en de amandelen. Stress en een verzwakte weerstand zorgen ervoor dat de kiem zich in de bovenste luchtwegen explosief kan vermeerderen, waar ze in korte tijd ernstige long- en borstvliesontsteking kan veroorzaken. Bij de bacteriële verwekkers is *Mycoplasma bovis* in opmars. Typische symptomen van *mycoplasma* zijn ademhalingsstoornissen, middenoorontstekingen, vochtblazen in de buik na een keizersnede en gewrichtsontstekingen. Preventief moet de nadruk liggen op het laag houden van het besmettingsrisico, het zo min mogelijk belasten van de luchtwegen van de kalveren en het verhogen van de afweer door vaccinatie. |

Publicatie over kalversterfte

Het Vlaamse Departement Landbouw en Visserij heeft in 2012 een demonstratieproject uitgevoerd om de oorzaken van kalversterfte te achterhalen en om veehouders te begeleiden bij het verbeteren van het zoötechnisch resultaat en daarmee ook de rendabiliteit van hun bedrijf.

De publicatie bundelt de resultaten en voornaamste bevindingen van het project en de technische informatie die in 14 nieuwsbrieven is verschenen. De brochure is gratis te downloaden.

Brochure op: vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/rendabiliteit-in-de-veehouderij-management-ter-beperking-van-kalversterfte